

**PRZEGLĄD ZACHODNIOPOMORSKI
ROCZNIK XXXV (LXIV) ROK 2020 ZESZYT 3**

A R T Y K U Ł Y

ARKADIUSZ KOŁODZIEJ

<https://orcid.org/0000-0003-2302-5553>

Uniwersytet Szczeciński

e-mail: arkadiusz.kolodziej@usz.edu.pl

AGNIESZKA KOŁODZIEJ-DURNAŚ

<https://orcid.org/0000-0003-0844-2869>

Uniwersytet Szczeciński

e-mail: agnieszka.kolodziej-durnas@usz.edu.pl

**STRZELECTWO SPORTOWE W ZACHODNIOPOMORSKIEM –
SOCJODEMOGRAFICZNA CHARAKTERYSTYKA I PROFIL
AKTYWNOŚCI STRZELCA SPORTOWEGO**

Słowa kluczowe: socjologia sportu, socjologia organizacji, strzelectwo sportowe, dostęp do broni, społeczeństwo obywatelskie

Keywords: sociology of sport, organizational sociology, shooting sports, access to fire-arms, civil society

Wprowadzenie – strzelectwo a swobody obywatelskie i kapitał społeczny

Strzelectwo sportowe jest przykładem aktywności zorganizowanej wokół klubów sportowych, stanowiących formę stowarzyszenia. Niska liczebność samych stowarzyszeń oraz skupionych w nich członków uznawana jest za wskaźnik niedostatecznego rozwoju sfery pozarządowej w Polsce¹. Deficyt ten wiązany jest także z niezadowalającym poziomem zaufania będącego istotną składową

¹ Marek Ziółkowski, „Indywidualizm a działania wspólnotowe w Polsce na początku XXI wieku”, w: *Co nas łączy, co nas dzieli?*, red. Janusz Mucha, Ewa Nazarkiewicz-Niedbałec, Maria Zielińska (Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2008), 331.

kapitału społecznego². Każda zorganizowana forma uprawiania sportu nabiera w tym świetle pozytywnego znaczenia. Z drugiej jednak strony sport strzelecki wiąże się z problemem dostępu do broni, a zatem z zagadnieniem, które w opinii publicznej budzi spore kontrowersje.

Polacy należą do grona najsłabiej uzbrojonych nacji europejskich³. Wśród wielu powodów, dla których można uzyskać pozwolenie na broń w naszym kraju, jest właśnie fakt uprawiania strzelectwa sportowego. Przypadki niewłaściwego użycia broni, a w szczególności nagłaśniane medialnie masowe zabójstwa z użyciem broni palnej (np. w USA), mają wpływ na odbiór (społeczną ocenę) jej posiadania. Nie jest to bez znaczenia dla samego strzelectwa sportowego, w które wpisany jest dostęp do pistoletów, karabinów czy strzelb. W wyniku takiego skojarzenia sport ten może być traktowany z rezerwą i obawą.

Zasygnalizowany dysonans między korzyściami płynącymi z rozwoju kapitału społecznego a nieufnością wobec ludzi, którzy dysponują bronią, skłania do przyjrzenia się zagadnieniu strzelectwa sportowego w Polsce. W tak zarysowanym kontekście szczególnie interesujące są pytania o profil adepta tej dyscypliny, wizerunek tego sportu oraz działalność klubów i innych podmiotów organizujących taką aktywność. Niniejszy artykuł stanowi empiryczną odpowiedź na tak postawione pytania.

Organizacja strzelectwa sportowego

Organizacje strzeleckie w naszej części Europy mają długą historię. Przede wszystkim tworzą ją dzieje bractw kurkowych. Na terenach Polski przeżywały one lata świetności w drugiej połowie XIX wieku, choć różne były warunki ich działania w każdym z zaborów. Można wspomnieć przede wszystkim działalność bractw kurkowych z Poznania, Warszawy, Krakowa, Gdańska czy Wrocławia⁴.

² Janusz Czapiński, Tomasz Panek, red., *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków* (Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego, 2015); Marek Ziółkowski, „Utowarowienie życia społecznego a kapitały społeczne”, w: *Kręgi integracji i rodzaje tożsamości. Polska. Europa. Świat*, red. Włodzimierz Wesołowski, Jan Włodarek (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2005).

³ Por. Small Arms Survey 2007, dostęp 15.06.2020, <http://www.smallarmssurvey.org/publications/by-type/yearbook/small-arms-survey-2007.html>.

⁴ Ambroży Grabowski, *Bractwo Kurkowe w dawnym Krakowie* (Kraków: Wydawnictwo Jagiellonia, 2009); *Księga jubileuszowa Bractwa Kurkowego w Poznaniu 1253–1929* (Poznań: Bractwo Kurkowe w Poznaniu, 1929); Lucyna Rotter, *Bractwa kurkowe w Polsce. Leksykon* (Kraków: Wydawnictwo Avalon, 2012).

Bożena Świstek-Oborska, referując efekty swojej kwerendy w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu, wspomina publikacje opisujące jubileusze: 125-lecia Bractwa Strzeleckiego w Nowym Tomyślu w roku 1914; 500-lecia Towarzystwa Strzeleckiego w Homburgu w 1881 roku; 500-lecia Bractwa Strzeleckiego w Kilonii – święta obchodzonego 4 czerwca 1912 roku⁵.

Historia bractw strzeleckich jest ściśle związana z historią miast i mieszczaństwa. Już w VII wieku w Hiszpanii zaczęły powstawać organizacje miejskie, zrzeszające rzemieślników, którzy ćwiczyli umiejętności strzelania do celu, a w sytuacji zagrożenia stanowili straż cywilną biorącą udział w obronie miasta przed nieprzyjacielem. Początkowo ćwiczone się w strzelaniu z łuków i kusz, ponieważ prochu strzelniczego do miotania pocisków [...] [użyto] w Europie po raz pierwszy w XIV wieku⁶.

Samo strzelectwo sportowe zaczęło się rozwijać w XVIII wieku. W dobie rewolucji przemysłowej strzelanie przestało być kojarzone jedynie z polowaniem, walką i koniecznością zdobywania pożywienia⁷. Strzelectwo (statyczne) stało się sposobem na rywalizację bez pozbawiania kogokolwiek zdrowia czy życia, zyskało status nowożytnej dyscypliny sportowej.

W strzelectwie wyróżnia się wiele konkurencji. Różnią je dystanse i cele. Główne odległości to 10, 25, 50 i 300 m, choć w czasie zawodów w tzw. formule open strzela się także do celów na innych odległościach (np. 40 czy 200 m). Tradycyjnie strzela się do nieruchomych tarcz (pistolet, karabin) i ruchomych rzutków (strzelba gładkolufowa). W czasie zawodów lokalnych możliwe jest jednak także strzelanie do ruchomych celów z karabinu i pistoletu.

W strzelectwie wyróżnia się trzy rodzaje broni, na które można otrzymać licencję Polskiego Związku Strzelectwa Sportowego: pistolet, karabin i strzelbę. W sporcie tym wykorzystywana jest zarówno broń palna, jak i pneumatyczna. Na zawodach lokalnych rozróżnia się także konkurencje dla broni bocznej i centralnego zapłonu. W terminologii ściśle sportowej to broń sportowa i broń dowolna. Wyróżnia się także odmienne postawy strzelca: stojącą, kłęczącą i leżącą.

⁵ Bożena Świstek-Oborska, „Sportowe miscellanea w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu”, *Biblioteka* 14 (2010), 23: 226.

⁶ Eliza Świtling, *W sobotę będą strzelać z okazji XX-lecia*, dostęp 10.07.2020, <https://www.gawex.pl/wiadomosci/wydarzenia/7251/W-sobote-beda-strzelac-z-okazji-XX-lecia>.

⁷ Jan Basiaga, „Historia strzelectwa sportowego”, *Bibliotheca Nostra* 3 (2008), 3: 25–32.

Szczególną rolę w budowaniu każdej dyscypliny sportowej stanowi fakt uznania jej za dyscyplinę olimpijską. Strzelectwo jest obecne na nowożytnych igrzyskach olimpijskich od początku ich organizowania (czyli od 1896 r.) do chwili obecnej (wyjątek stanowiły tu igrzyska w Saint Louis w 1904 i w Amsterdamie w 1928 r.). Co ciekawe, kobiety zaczęły rywalizować w tej dyscyplinie dopiero na igrzyskach w Los Angeles w 1984 roku.

Liczba konkurencji rozgrywanych na igrzyskach w omawianej dyscyplinie ulegała zmianom. Obecnie to 9 konkurencji w kategorii mężczyzn i 6 w kategorii kobiet. W pistolecie i karabinie pneumatycznym strzela się z odległości 10 m, w konkurencji pistoletu sportowego z 25 m. Z karabinu strzela się w 3 postawach; konkurencje, w których strzela się ze strzelby, obejmują skeet i trap⁸. Wybrani polscy medaliści w tej dyscyplinie to: Wiesław Karaś (1936 – brąz, karabinek małokalibrowy), Adam Smelczyński (1956 – srebro, trap), Józef Zapędzki (1968–1972 – złote medale w pistolecie sylwetkowym), Renata Mauer (1996, 2000 – złote medale w karabinku sportowym i pneumatycznym), Sylwia Bogacka (2012 – srebrny medal, karabinek pneumatyczny). Strzelectwo obecne jest także na paraolimpiadzie, gdzie zadebiutowało w 1976 roku. Od igrzysk w Sydney zawody w tej dyscyplinie rozgrywane są w 12 konkurencjach. Do tej pory polscy paraolimpijczycy nie zdobyli medali w tej dyscyplinie. Wybitnym strzelcem był także trzykrotny mistrz świata w konkurencji trap w okresie międzywojennym Józef Kiszkurko (który jednak nie był medalistą olimpijskim). Strzelectwo uprawiał także jego syn – Zygmunt. Obaj reprezentowali Polskę na igrzyskach olimpijskich w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku.

Strzelectwo sportowe jest jedną z niewielu dyscyplin, które można uprawiać wiele lat, utrzymując ciągle wysoki poziom⁹. W zmaganiach olimpijskich niektórzy strzelcy należą do najstarszych zawodników (może tylko w hípice znaleźć można podobne przykłady tak długo trwających karier).

Strzelców sportowych – zarówno wyczynowych, jak i amatorów (tzw. grupę powszechną) – skupiają kluby i stowarzyszenia przynależące do wojewódzkich związków strzelectwa sportowego, a te z kolei zrzeszone są w Polskim Związku Strzelectwa Sportowego¹⁰.

⁸ Skeet i trap to konkurencje gładkolufowe (strzelbowe); w obu przypadkach zawodnicy oddają strzały do wystrzelianych ceramicznych rzutków.

⁹ Sebastian Nowak, *Broń krótka. Strzelanie bojowe i sportowe z pistoletu* (Warszawa: Wiedza Powszechna, 2016), 91.

¹⁰ PZSS powstał w 1933 r.

Droga do tego, by zostać strzelcem, nie jest ani szybka, ani prosta (barierą może być brak czasu, funduszy lub duża odległość od klubu i strzelnicy). Aby zacząć uprawiać ten sport, należy zapisać się do klubu strzeleckiego zrzeszonego w PZSS. Po okresie stażu pod nadzorem doświadczonego strzelca można przystąpić do egzaminu na patent strzelecki. Po otrzymaniu patentu zawodnik stara się o licencję PZSS w jednej, dwóch lub trzech kategoriach broni. Aby utrzymać licencję, musi corocznie składać do PZSS dokumenty poświadczające udział w zawodach sportowych (tzw. komunikaty). Często zdarza się, że bardziej zaangażowani strzelcy ubiegają się o kolejne uprawnienia, zdają kolejne egzaminy – np. na prowadzącego strzelanie, instruktora strzelectwa czy sędziego kolejnych klas.

Strzelectwo sportowe w województwie zachodniopomorskim

W Zachodniopomorskim Związku Strzelectwa Sportowego zrzeszonych jest obecnie 28 klubów, skupiających łącznie 1864 strzelców¹¹. W Szczecinie można wybierać spośród ośmiu klubów, pozostałe są rozsiane na terenie całego województwa, głównie w większych miastach: Stargardzie, Świnoujściu, Goleniowie, Koszalinie, Kołobrzegu (dwa kluby), ale także w mniejszych: Nowogardzie (dwa kluby), Białogardzie, Pyrzycach, Szczecinku (dwa kluby), Sławnie, Gryfinie, Gryficach, Czaplunku, Połczyniu Zdroju, Drawsku, Policach, Bobolicach. Jeden z klubów, Klub Sportowy Inwalidów „START” ze Szczecina, dedykowany jest osobom niepełnosprawnym. Wśród klubów zrzeszonych w ZZSS, podobnie jak w innych wojewódzkich związkach strzelectwa sportowego, występują podmioty kolekcjonersko-sportowe i historyczno-sportowe (bractwo kurkowe). *Nota bene* Szczecin w języku pomorskim to „szczet”, czyli „tarcza” (Szczecinek to „nowa tarcza”)¹².

Na stronie ZZSS umieszczane są informacje o zawodach (organizowanych przez poszczególne kluby). W roku 2019 w województwie zachodniopomorskim zaplanowanych zostało około osiemdziesięciu zawodów¹³. Najrzadziej zawody organizowane są oczywiście w miesiącach zimowych. Nazwy lokalnych zawodów

¹¹ Zachodniopomorski Związek Strzelectwa Sportowego, dostęp 15.06.2020, <https://www.zzss.pl/index.php/sport/kluby-zzss>.

¹² Edward Bielewicz, kronikarz SzBK, *Historia Bractwa*, dostęp 10.07.2020, <http://www.szczecineckiebractwokurkowe.pl/?historia-bractwa,3>.

¹³ Na wskazanej stronie zamieszczono ogłoszenia o 84 zawodach, ale niektóre imprezy organizowane są z małym wyprzedzeniem, czasami nawet informacje o nich nie pojawiają się na stronie związku, tylko bezpośrednio na stronach klubowych. Z drugiej strony niewielka część zapowiedzianych zawodów nie dochodzi do skutku.

sportowych często odnoszą się do określonych wydarzeń historycznych bądź świąt narodowych. Np. lutowe zawody organizowane przez szczecinecki klub Impuls nosiły nazwę „Bój o Szczecinek”, a marcowe, przygotowane przez klub Kaliber.22 – Wyzwolenie Czaplinka. W maju odbyły się zawody „Dzień Flagi” i „Monte Cassino”, a w czerwcu „Mistrzostwa Świętopełka”. W lipcu strzelcy upamiętnili bitwę pod Grunwaldem z Krzyżakami „10 Strzałów ku chwale Ojczyzny w rocznicę bitwy pod Grunwaldem”, odbyła się także „Obrona Helu”, a w następnym miesiącu „Bitwa Warszawska”; we wrześniu „Kampania wrześniowa”, a później jeszcze „Komandosi Sosabowskiego”. W listopadzie nazwy wiążą się tradycyjnie z odzyskaniem niepodległości, a w grudniu z Mikołajkami. Niektóre zawody są memoriałami znanych lokalnych osobistości lub stanowią rywalizację o puchar burmistrza, prezydenta czy danej firmy sponsorskiej.

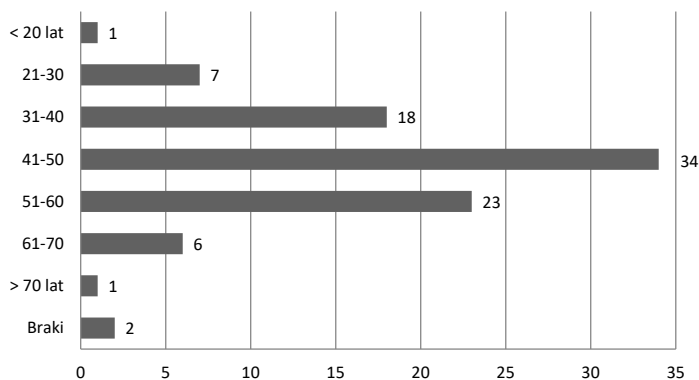
Część lokalnych klubów (zwłaszcza na pograniczach kraju) organizuje zawody, na które zapraszani są także uczestnicy zagraniczni. Dla przykładu w zawodach organizowanych przez klub Grajcar Police uczestniczą często strzelcy z pobliskich miast niemieckich (polscy strzelcy biorą z kolei udział w zawodach organizowanych w Niemczech). Kontakty te mogą wzmacniać współpracę transgraniczną i zwiększać kapitał społeczny w postaci zaufania wobec przedstawicieli innych nacji.

Charakterystyka próby – opis badań własnych

Badanie przeprowadzone zostało w okresie od 16 stycznia do 15 maja 2019 roku. Próba badawcza objęła 92 strzelców zrzeszonych w klubach województwa zachodniopomorskiego. Badanie zostało przeprowadzone techniką CAWI; adresy internetowe do ankiety zostały udostępnione członkom klubów strzelectwa sportowego województwa zachodniopomorskiego za pośrednictwem stron WWW Zachodniopomorskiego Związku Strzelectwa Sportowego i Klubu KS Strzelec Szczecin oraz korespondencji mailowej prowadzonej dzięki uprzejmości zarządów klubów strzeleckich województwa zachodniopomorskiego zrzeszonych w ZZSS. Próba objęła 89 mężczyzn i 3 kobiety, osoby aktywnie uprawiające strzelectwo sportowe w województwie, co stanowi około 5% zarejestrowanych w klubach i 10% aktywnych strzelców sportowych województwa zachodniopomorskiego.

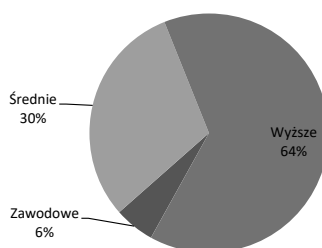
Poniżej zaprezentowane zostały podstawowe charakterystyki próby (wiek, poziom wykształcenia i miejsce zamieszkania respondentów). Przedstawione na rysunkach 1–3 dane wskazują, że typowym respondentem niniejszych badań był mężczyzna w wieku od 41 do 50 lat, posiadający wykształcenie wyższe,

mieszkający w mieście powyżej 50 tys. mieszkańców. Obraz ten nie daje możliwości uogólnienia wyników na populację na zasadach wnioskowania statystycznego (teorii estymacji). Reprezentatywność próby uwiarygadnia jednak fakt, że informacja o samym badaniu została rozesłana do wszystkich klubów skupiających członków wyżej zdefiniowanej populacji badawczej¹⁴, co uzasadnia przekonanie, że obraz uzyskanej próby właściwy jest także dla całej populacji. W granicach takiego uzasadnienia należy uznać, że typowym strzelcem województwa zachodniopomorskiego jest żonaty mężczyzna w średnim wieku, legitymujący się wykształceniem wyższym. Ponadto 77,2% badanych posiada jedno lub dwoje dzieci (71% wskazań).

Rysunek 1. Wiek respondentów w latach

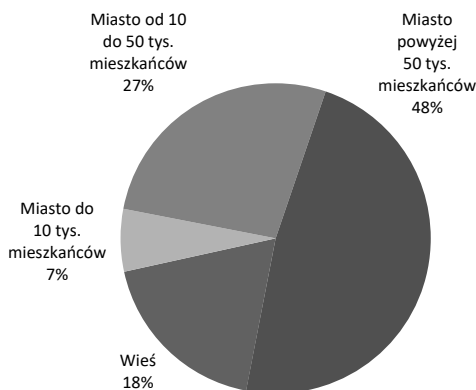
Źródło: badania własne.

Rysunek 2. Poziom wykształcenia respondentów

Źródło: badania własne.

¹⁴ Aktywnych strzelców sportowych województwa zachodniopomorskiego.

Rysunek 3. Miejsce zamieszkania respondentów

Źródło: badania własne.

Charakterystyka aktywności strzeleckiej

Przeważająca liczba respondentów uprawia strzelectwo krótko (68 badanych, a więc znakomita większość nie uprawia strzelectwa dłużej niż 7 lat, mediana dla tej zmiennej wynosiła zaś 4 lata) (por. rys. 4). Wskazaną „nadreprezentację” należy częściowo tłumaczyć większym zaangażowaniem (zmotywowaniem) osób, które stosunkowo niedawno uzyskały pozwolenie na posiadanie broni, co wpływa także na ich większą gotowość do wypełniania ankiet.

Od ilu lat uprawia Pan (Pani) strzelectwo sportowe?	n klasy
0° 111222222233333333333344444444555556667 ·	68
1° 01235568 · · · ·	13
2° 0 · · · ·	2
3° 005 · · · ·	5
4° 02 · · · ·	2
min = 1,000000 maks = 42,00000	
Całk. N	90

Objaśnienia: łodyga°liść (jedn. liść = 10, np. 0°2 = 2 lata uprawiania strzelectwa), 1 liść = 2 przypadki (dwie osoby).

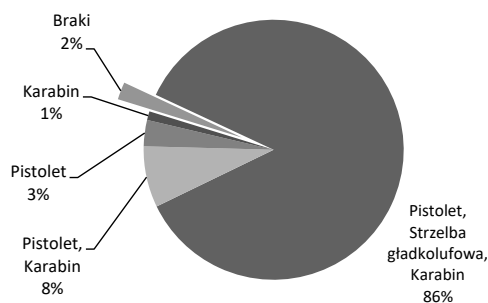
Rysunek 4. Staż strzelecki

Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość respondentów posiada licencję na wszystkie trzy kategorie sportowe, co może oznaczać, że nie przywiązują oni największej wagi do samych wyników sportowych. Sukcesy sportowe wymagają bowiem

specjalizacji, skupienia się na jednym typie broni – czasami nawet na jednej konkurencji. Chcą oni raczej przyjemnie i ciekawie spędzić czas wolny.

Na jaką broń ma Pan (Pani) licencję?

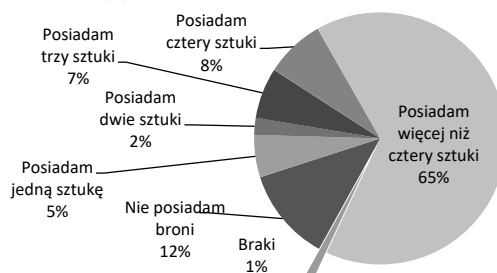

Rysunek 5. Rodzaj posiadanych licencji

Źródło: badania własne.

Badani w ogromnej większości posiadają swoją własną broń (tylko 11 z 92 osób jej nie posiada; aż 73 respondentów posiada trzy lub więcej sztuk broni, co pokrywa się z informacją, że większość z nich ma licencję na wszystkie trzy typy broni) (por. rys. 6). Respondenci deklarują także, że uczestniczą w zawodach częściej niż wymaga tego utrzymanie licencji; tylko 9 osób startowało z częstotliwością „minimalną”, a więc taką, jaka wymagana jest dla zachowania licencji. Obie zmienne świadczą zatem o stosunkowo wysokim zaangażowaniu zarówno materialnym, jak i czasowym w uprawianie strzelectwa sportowego.

Czy posiada Pan (Pani) broń?

Rysunek 6. Liczba posiadanej broni

Źródło: badania własne.

Respondenci byli pytani także o rodzaje strzelectwa, którym się zajmują. Poza kategorią „tarczowe” dominują te, na które otrzymuje się licencję zawodniczą (karabinowe, pistoletowe, strzelbowe) (por. tab. 1).

Tabela 1. Uprawiane rodzaje/dyscypliny strzelectwa

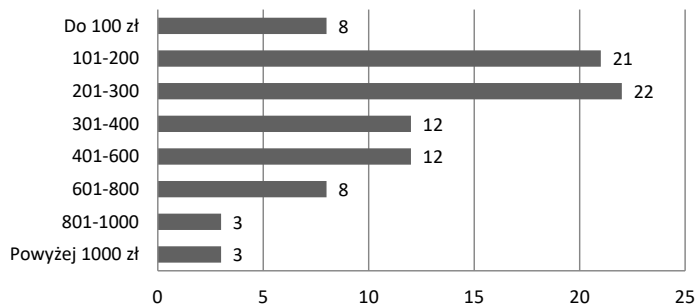
Klasa	Częstość wskazań*	Odsetek osób wybierających daną dyscyplinę (%)
Tarczowe	82	91
Karabinowe	80	89
Pistoletowe	76	84
Strzelbowe	65	72
Dynamiczne	43	48
Długodystansowe	27	30
Czarnoprochowe	16	18
Pneumatyczne	12	13

* Pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: badania własne.

Ponad połowa badanych wydaje do 300 zł miesięcznie na uprawianie tego sportu (koszty dojazdu, opłat klubowych, koszt uczestnictwa w zawodach, treningi, koszt amunicji, itp.). Dla nieco ponad jednej czwartej z nich to wydatki rzędu między 300 a 600 zł, a tylko trzy osoby zadeklarowały, że wydają na ten cel więcej niż 1000 zł miesięcznie. Wydatki te (nieobejmujące samego kosztu zakupu broni) nie stanowią zatem wyraźnej bariery materialnej. Ośmiu badanych wskazało, że ich miesięczne wydatki nie przekraczają 100 zł. W takim też (materiałnym) aspekcie nie jest to sport elitarny.

Ile pieniędzy miesięcznie przeznacza Pan/Pani na uprawianie strzelectwa?

Rysunek 7. Wydatki związane z uprawianiem strzelectwa sportowego

Objaśnienie: z pytania wyłączono sam koszt zakupu broni.

Źródło: badania własne.

O możliwości uprawiania tego sportu badani zawodnicy dowiadawali się przede wszystkim od znajomych (ponad połowa respondentów), z internetu (19 osób) lub od rodziny (18 osób). Tylko pojedynczy respondenci dowiedzieli się o takiej możliwości od nauczycieli czy z prasy. Nieco ponad połowa badanych (51%) deklaruje, że członek jego najbliższej rodziny także uprawia strzelectwo. W takim zakresie sport ten można uznać za aktywność rodzinną.

Jak wynika z wypowiedzi badanych, głównymi barierami dla aktywności strzeleckiej są: koszty (np. wysoki koszt amunicji), dostępność (w szczególności odległość miejsca zamieszkania od strzelnicy – niedostateczna infrastruktura), uprzedzenia i stereotypy o strzelcach oraz brak czasu (obowiązki rodzinne i zawodowe).

Tabela 2. Syntetyczna charakterystyka respondentów (n = 92)

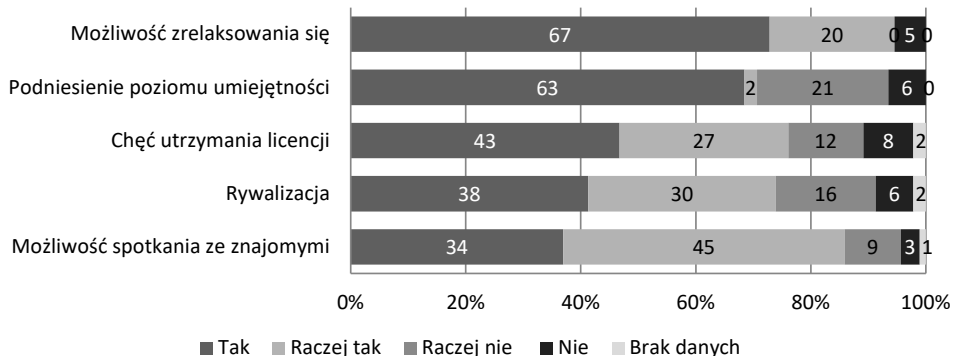
Zmienne	Dominujący wariant	%
Płeć	mężczyzna	97
Wiek (lata)	41–50	37
Miejsce zamieszkania	miasto powyżej 50 tys. mieszkańców	48
Poziom wykształcenia	wyższe	64
Stan cywilny	żonaty/zamężna	77
Rodzicielstwo	2 dzieci	40
Staż strzelecki (lata)	0–5	57
Posiadane licencje	pistolet, strzelba gładkolufowa, karabin	86
Miesięczne wydatki (w zł)	100–300	47
Liczba godzin w miesiącu (poświęconych na aktywność strzelecką)	do 25	72
Liczba posiadanej broni	powyżej 4 sztuk	65

Źródło: badania własne.

Motywacja

Motywacja do podejmowania się omawianej aktywności sportowej nie jest jednorodna. Respondenci zostali poproszeni o ocenę znaczenia kilku czynników motywacji (rys. 8). *Stricte* sportowe elementy motywacji to podnoszenie poziomu umiejętności i rywalizacja. Motywy te plasowały się wysoko, ale padało na nie także najwięcej negatywnych wyborów. Największą liczbę wyborów pozytywnych zdobyła możliwość zrelaksowania się. Chęć utrzymania licencji może się także wiązać z samą chęcią posiadania broni.

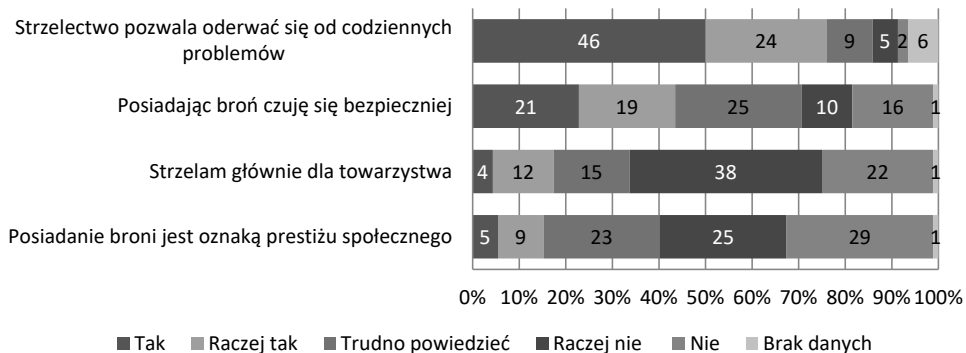
Co motywuje Pana (Panią) do uczestnictwa w zawodach strzeleckich?

Rysunek 8. Motywacja do uprawiania strzelectwa sportowego

Źródło: badania własne.

Proszę ustosunkować się do następujących twierdzeń

Rysunek 9. Korzyści płynące z uprawiania strzelectwa oraz faktu posiadania broni – opinie respondentów

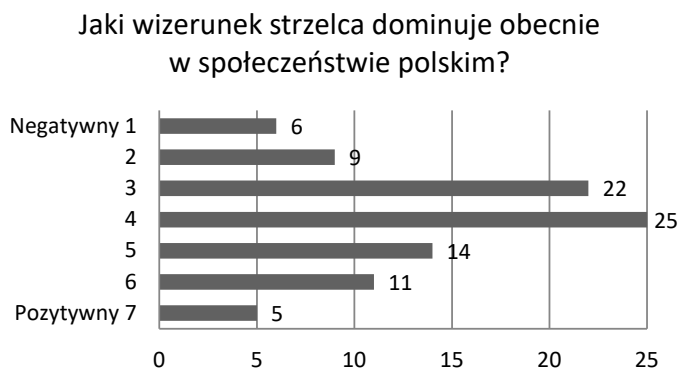
Źródło: badania własne.

Respondentów poproszono także o ustosunkowanie się do kilku twierdzeń dotyczących korzyści wynikających ze strzelectwa oraz faktu posiadania broni. Znaczny odsetek odpowiedzi pozytywnych na pierwsze pytanie (por. rys. 9) potwierdza, że strzelcy upatrują w tej aktywności możliwość zrelaksowania się, oderwania od codziennych problemów. W opinii badanych posiadanie broni niekoniecznie oznacza większe poczucie bezpieczeństwa (choć aż 40 osób

to przyznało). Ponownie nie potwierdziło się, że zawodnicy strzelają sportowo głównie dla towarzystwa (w poprzednim pytaniu kategoria ta także nie uzyskała dużej liczby wskazań). Posiadanie broni, które wiąże się z uprawianiem tego sportu, zdaniem respondentów, nie stanowi o wyższym prestiżu społecznym. Oba zestawienia (por. rys. 8 i 9) wskazują zatem, że strzelectwo uprawiane jest przede wszystkim dla relaksu, choć nie bez znaczenia jest tu także potrzeba rywalizacji sportowej oraz chęć utrzymania licencji, która stanowi przepustkę do posiadania broni palnej.

Wizerunek strzelca sportowego

Opinie na temat wizerunku strzelca w społeczeństwie polskim wyraźnie różnicują respondentów. Największa liczba badanych wskazała tu wizerunek neutralny. Sam rozkład uzyskanych odpowiedzi (por. rys. 10) można uznać za symetryczny (zbliżony do rozkładu normalnego), ze stosunkowo najmniejszą liczbą odpowiedzi skrajnych.

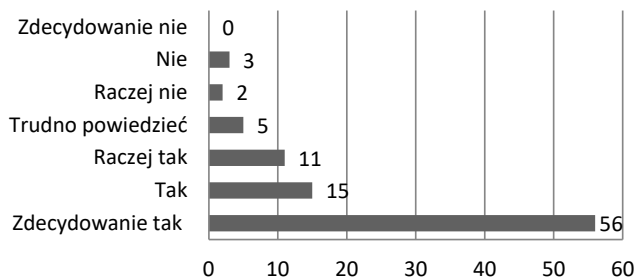

Rysunek 10. Wizerunek strzelca sportowego w społeczeństwie polskim w opinii respondentów

Źródło: badania własne.

Z opiniami tymi kontrastuje ocena konieczności pracy nad polepszeniem wizerunku strzelca w społeczeństwie – ogromna większość badanych dostrzega bowiem taką potrzebę.

Czy istnieje potrzeba pracy nad poprawą wizerunku strzelca w Polsce?

Rysunek 11. Ocena konieczności pracy nad wizerunkiem strzelca sportowego

Źródło: badania własne.

Respondenci poproszeni zostali także (w pytaniu otwartym) o identyfikację głównych zagrożeń związanych ze społecznym odbiorem strzelectwa. Według nich wizerunkowi strzelca w Polsce w największym stopniu szkodzi między innymi medialna nagonka, brak wiedzy i wynikająca z tego hoplofobia, mylenie strzelectwa sportowego z myślistwem. Ponadto ankietowani wskazywali także na własne środowisko jako źródło negatywnych opinii, jako przykłady podając niewystarczające wyszkolenie strzelców, instruktorów czy działania PZSS.

Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwoliła wyodrębnić 7 podstawowych obszarów „problemowych”:

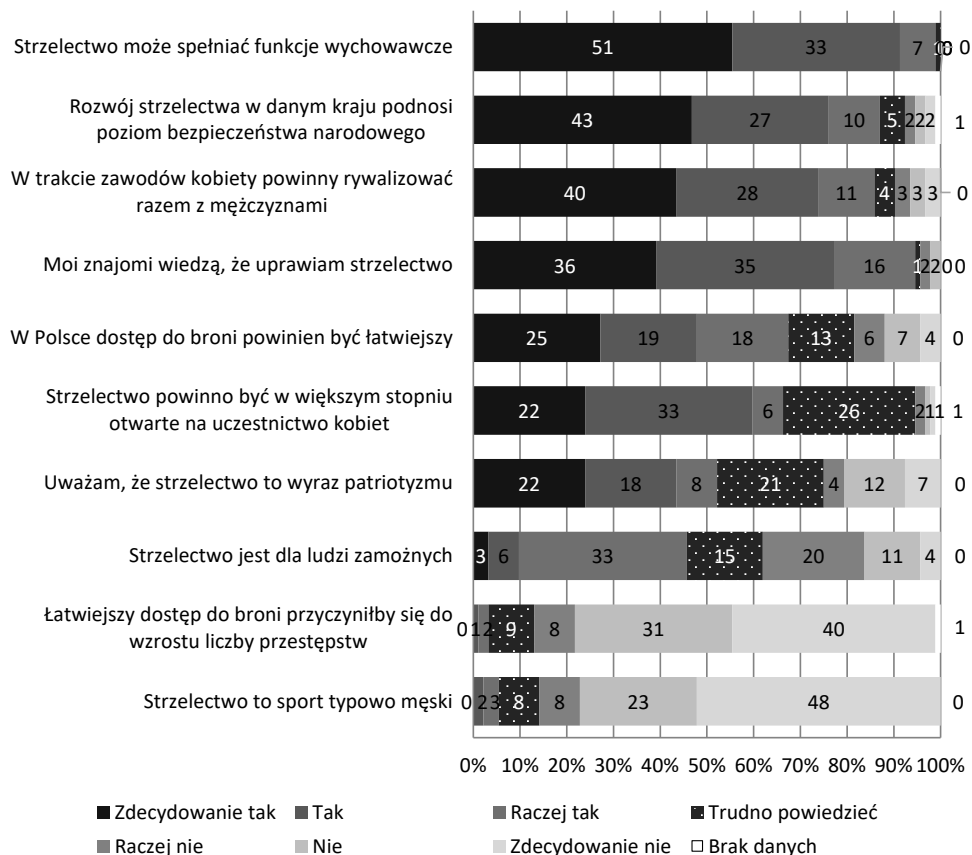
1. Brak wiedzy i stereotypy dotyczące broni i strzelców.
2. Negatywna propaganda (marksistowska, lewicowa, „rodem z PRL”).
3. Negatywnie nastawione media (prasa, telewizja); nagłaśnianie incydentów z niewłaściwym użyciem broni.
4. Negatywnie nastawione instytucje (w tym policja) i politycy (m.in. szkodliwa polityka UE).
5. Strzelcy (niewłaściwe zachowanie, wypowiedzi) i organizacje strzeleckie (nieprofesjonalne działanie klubów).
6. Przystępczość z użyciem broni.
7. Myślistwo (problem mylenia – kojarzenia sportu z myślistwem).

Identyfikowane źródła zagrożeń mają tu zatem bardzo różną naturę (polityczną, społeczną, instytucjonalną, ideologiczną i „wewnętrzną” – dotyczącą samych strzelców i organizacji strzelectwa).

Rola i organizacja strzelectwa

Respondenci w przytłaczającej liczbie sądzą, że strzelectwo może spełniać funkcje wychowawcze (91 osób odpowiedziało tu twierdząco i tylko jedna wybrała opcję „trudno powiedzieć”). Badani są zdania, że rozwój strzelectwa sportowego podnosi poziom bezpieczeństwa narodowego, że kobiety powinny rywalizować w czasie zawodów razem z mężczyznami (w lokalnych zawodach tak właśnie jest, w przeciwieństwie do zawodów o randze mistrzostw kraju czy igrzysk olimpijskich) i że sport ten powinien być bardziej otwarty na uczestnictwo kobiet, bo nie jest to sport typowo męski (por. rys. 12).

Proszę ustosunkować się do następujących twierdzeń

Rysunek 12. Ocena roli strzelectwa oraz dostępu do broni palnej

Źródło: badania własne.

Niewiele ponad połowa badanych uważa, że strzelectwo to wyraz patriotyzmu, a nieznacznie mniej niż połowa – że strzelectwo to sport dla zamożnych. Ponadto większość badanych jest zdania, że w Polsce dostęp do broni powinien być łatwiejszy. Jeszcze większa ich część uważa, że ten łatwiejszy dostęp do broni nie przyczyniłby się do wzrostu przestępczości.

Na pytanie, z jakimi instytucjami powinny przede wszystkim współpracować kluby strzeleckie¹⁵ najwięcej osób wskazało szkoły (72 odpowiedzi), następnie inne kluby strzeleckie (69); większość wybierała także organy władzy samorządowej (50) i służby mundurowe (50). Mniej niż połowę wskazań uzyskały uczelnie wyższe (31), organy władzy państwowej (16) czy firmy (6). Na NGO-sy oddano tylko jeden głos.

Zdaniem strzelców kluby powinny w większym stopniu zająć się popularyzacją tego sportu wśród młodzieży, rozwojem infrastruktury, organizacją szkoleń, unikać zaś animozji międzyklubowych, zamykania się we własnym gronie, zminimalizować działalność komercyjną i wystrzegać się upolitycznienia. Mimo wskazanych uwag większość respondentów (73%) pozytywnie ocenia działalność swojego klubu.

Podsumowanie

Organizacje sportowe rzadko są badane z perspektywy socjologii sportu, częściej z perspektywy nauk o zarządzaniu¹⁶. We wstępie do *Socjologii sportu* redaktorzy tej książki, Honorata Jakubowska i Przemysław Nosal¹⁷, podkreślają jednak, że sport powinien być analizowany przez współczesnych badaczy życia społecznego przynajmniej z kilku powodów: ponieważ można w nim dostrzec podstawowe elementy obowiązującego ładu kulturowego; ponieważ w nim, jak w soczewce, skupiają się społecznie cenione wartości; ponieważ stanowi doskonałe pole ilustracyjne dla wszelkiego rodzaju procesów związanych z mediami, ekonomią, polityką, stosunkami narodowościowymi, technologią czy marketingiem i wreszcie – ponieważ cieszy się bezprecedensowym zainteresowaniem społecznym. Przynajmniej z tych powodów warto badać także samych strzelców sportowych i organizacje ich zrzeszające.

¹⁵ Pytanie wielokrotnego wyboru. Respondenci mogli wskazać trzy odpowiedzi.

¹⁶ Renata Włoch, „Organizacje sportowe”, w: *Socjologia sportu*, red. Honorata Jakubowska, Przemysław Nosal (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2017), 127.

¹⁷ Honorata Jakubowska, Przemysław Nosal, red., *Socjologia sportu* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2017), 7.

W przedstawionych wyżej badaniach autorzy starali się zarysować obraz strzelców sportowych właśnie z takiego socjologicznego punktu widzenia. Przedstawiona analiza danych ilościowych, poza zbiorem podstawowych statystyk charakteryzujących tę kategorię, może stanowić także dobry punkt wyjścia do bardziej pogłębionych badań jakościowych, które dałyby pełniejszy wgląd w zrozumienie świata strzelectwa sportowego w Polsce.

Bibliografia

- Basiaga, Jan. „Historia strzelectwa sportowego”. *Bibliotheca Nostra* 3 (2008), 3: 25–32.
- Czapiński, Janusz, Tomasz Panek, red. *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*. Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego, 2015.
- Grabowski, Ambroży. *Bractwo Kurkowe w dawnym Krakowie*. Kraków: Wydawnictwo Jagiellonia, 2009.
- Jakubowska, Honorata, Przemysław Nosal, red. *Socjologia sportu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2017.
- Księga jubileuszowa Bractwa Kurkowego w Poznaniu 1253–1929*. Poznań: Bractwo Kurkowe w Poznaniu, 1929.
- Nowak, Sebastian. *Broń krótka. Strzelanie bojowe i sportowe z pistoletu*. Warszawa: Wiedza Powszechna, 2016.
- Rotter, Lucyna. *Bractwa kurkowe w Polsce. Leksykon*. Kraków: Wydawnictwo Avalon, 2012.
- Świsstek-Oborska, Bożena. „Sportowe miscellanea w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu”. *Biblioteka* 14 (2010), 23: 215–245.
- Włoch, Renata. „Organizacje sportowe”. W: *Socjologia sportu*, red. Honorata Jakubowska, Przemysław Nosal, 127–134. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2017.
- Ziółkowski, Marek. „Indywidualizm a działania wspólnotowe w Polsce na początku XXI wieku”. W: *Co nas łączy, co nas dzieli?*, red. Janusz Mucha, Ewa Nazarkiewicz-Niedbalec, Maria Zielińska, 331. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2008.
- Ziółkowski, Marek. „Utowarowienie życia społecznego a kapitały społeczne”. W: *Kręgi integracji i rodzaje tożsamości. Polska. Europa. Świat*, red. Włodzimierz Wesółowski, Jan Włodarek, 183–210. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2005.

Źródła internetowe

- Bielewicz, Edward, kronikarz SzBK. *Historia Bractwa*. Dostęp 10.07.2020. <http://www.szczecineckiebractwokurkowe.pl/?historia-bractwa,3>.
- LepszyTrener.pl. www.lepszytrener.pl.
- Polski Związek Strzelectwa Sportowego. www.pzss.org.pl.

Small Arms Survey 2007. Dostęp 15.06.2020. <http://www.smallarmssurvey.org/publications/by-type/yearbook/small-arms-survey-2007.html>.

Świtling, Eliza. *W sobotę będą strzelać z okazji XX-lecia*. Dostęp 10.07.2020. <https://www.gawex.pl/wiadomosci/wydarzenia/7251/W-sobote-beda-strzelac-z-okazji-XX-lecia>.

Zachodniopomorski Związek Strzelectwa Sportowego. Dostęp 15.06.2020. <https://www.zzss.pl/index.php/sport/kluby-zzss> Niepelnosprawni.pl. <http://niepelnosprawni.pl>.

Podziękowania

Szczególne podziękowania kierujemy do pana Macieja Gucmy – Prezesa Zachodniopomorskiego Związku Strzelectwa Sportowego, za przychyłość i pomoc przy realizacji badania. Dziękujemy także zarządom zachodniopomorskich klubów, które informowały o badaniu, w szczególności zarządowi klubu KS Strzelec Szczecin.

ABSTRAKT

W artykule przedstawiono dane empiryczne z badań nad strzelcami sportowymi województwa zachodniopomorskiego. Autorzy przybliżają samą dyscyplinę sportową oraz środowisko strzelców na Pomorzu Zachodnim, m.in. procedury nabywania uprawnień sportowych, działalność klubów i organizacji je zrzeszających. Prezentowane w artykule wyniki dotyczą m.in. socjodemograficznej charakterystyki strzelca sportowego, uprawianych konkurencji, wydatków ponoszonych na sport, motywację do jego uprawiania. Autorzy rozpatrują aktywność strzelców sportowych w kontekście wielokrotnie diagnozowanej niezadowolającej kondycji społeczeństwa obywatelskiego oraz powracającej w sferze publicznej dyskusji o dostępie do broni.

SHOOTING SPORTS IN THE ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODSHIP: SOCIO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND ACTIVITY PROFILE OF A SPORT SHOOTER

ABSTRACT

This article discusses the empirical data obtained from the study on the sport shooters in the Zachodniopomorskie Voivodship. The authors describe this sports discipline and the community of shooters in West Pomerania, including the procedures of acquiring sports qualifications, and the activity of the sports clubs and their associations. The discussed results include the socio-demographic characteristics of a sport shooter, the sports events, the expenditures incurred for sports, and motivation to go in for sports. The authors consider the activity of the sport shooters in the context of repeatedly diagnosed unsatisfactory condition of the civic society, and the discussion, recurring in the public sphere, on the access to firearms.